

ВСТУП

Конфліктологія – порівняно молода наука. У завершеному вигляді вона сформувалася лише до середини ХХ ст. Але конфлікти існували завжди, а перші спроби їх осмислення робили ще у глибоку давнину. Дедалі ширша практика досудового залагоджування конфліктів виявила велику роль в їх регулюванні не тільки соціологічного, а й психологічного підходу, який вивчає внутрішні установки, цінності, погляди і почуття, потреби та інтереси людей, що призводять до соціального конфлікту.

Суспільний процес розвиватиметься завжди. У суспільних відносинах людина постає і самотньою цінністю, і творцем, а творчість завжди супроводжується проблемами, пошуком, конфліктами.

Конфлікт – це відкрите зіткнення сторін, думок, сил, яке пов'язане з відмінністю уявлень про цілі, способи й методи їх досягнення, вид завдань і способи їх виконання. Культура, філософія, історія, релігія оперують поняттями конфлікту через поняття добра і зла, порядку і хаосу.

Поряд із соціологією з'явилася і психологія конфлікту. Конфлікт є рушієм прогресу, оскільки сприяє зростанню самосвідомості людини. У психології є багато праць, автори яких переконливо доводять, що психічно здорова особистість не тільки не позбавлена внутрішніх протиріч і конфліктів, а швидше навпаки, їх наявність – необхідна умова ментального людського життя. Крім того, усвідомлення причин, що є основою конфлікту, закономірностей його розвитку і способів його розв'язання сприяє вдосконаленню процесів адаптації. Це дає змогу людині скоригувати напругу всередині себе і відрегулювати свої стосунки зі світом. Неєфективне опрацювання зовнішнього конфлікту призводить до виникнення внутрішнього конфлікту, що супроводжується внутрішнім напруженням. Якщо людина ніяк не може примиритися із самою собою, ця суперечність проявляється у вигляді психосоматичних захворювань. Незважаючи на всі культурні та соціальні відмінності й неповторність кожної людини, можемо спостерігати, що всі люди, вирішуючи свої проблеми, вдаються до типових форм перероблення конфліктів.

Тому для ефективного вирішення проблем, що виникають, кожній людині необхідно засвоїти певний мінімум теоретичних знань і практичних навичок поведінки в конфліктних ситуаціях. Спеціалістам у різних галузях практичної діяльності – психологам, юристам, а також керівникам, менеджерам, педагогам, політикам тощо необхідні знання щодо

проблем управління та профілактики конфліктів. У межах навчальної дисципліни “Психологія конфліктів та їх розв’язання” розглядають теми: конфлікт як соціальний феномен суспільного життя, міжособистісні конфлікти та їх подолання, внутрішньоособистісні конфлікти та їх вирішення, способи взаємодії в складних ситуаціях людських взаємин, сімейні конфлікти, конфлікти в переговорах тощо.

Навчальна дисципліна націлена на формування здатності особистості до профілактики конфліктних ситуацій, управління конфліктами та їх вирішення.

Метою викладання дисципліни “Психологія конфліктів та їх розв’язання” є розкриття основних проблем психології конфліктів, висвітлення різноманітних типів конфліктів, що виникають у різних сферах людської взаємодії; студенти повинні оволодіти знаннями щодо теорії та практики вирішення конфліктів як важливого компонента професійних знань та умінь психолога.

Основні завдання дисципліни: ознайомлення студентів з основними поняттями, теоріями і проблемами конфліктології, простеження зв’язків між методологічним, теоретичним і емпіричним рівнями наукового знання; із заходами з прогнозування, врегулювання конфліктів і запобігання їм; забезпечення фундаментальної підготовки компетентних фахівців із психології конфліктів, що володіють науково-дослідними методами роботи та здатні до самостійної науково-дослідної діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти теоретико-методичні та прикладні знання із психології конфліктів; виробити вміння самостійного аналізу та розуміти причини виникнення і закономірності перебігу соціальних конфліктів; сформувати систему знань про способи вирішення конфліктів у межах закону; створити системну основу емпіричних знань про реальні конфлікти у діяльності практичних психологів; знати методи профілактики та врегулювання конфліктних ситуацій.

Студенти мають оволодіти практичними навичками: виділяти загальні та специфічні ознаки конфліктних ситуацій, аналізувати умови та причини функціонування і розвитку конфліктів, застосовувати теоретичні ідеї у психологічній практиці.

Матеріали цього навчального посібника практично апробовано в навчальному процесі Національного університету “Львівська політехніка” та Запорізького національного технічного університету під час викладання одноіменного курсу.